

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Decima

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

... Pontifici illi primum, sed regis praefectis, ut stipendia
 ... sumptus facerent, crebrarum in eam gentem ex-
 ... Annale, testari hinc ortum, ut in Saxonia
 ... decimarum exactioes sint in manibus laico-
 ...
 ... hanc causam accessisse conicit. Cum
 ... Pontifices sua iura a laicis principibus tue-
 ... arbitratu partem decimarum principibus in manum,
 ... beneficii, malentes amittere dimidium quam
 ... factam ut a principibus transirent in ministeriales, qui
 ... appellantur. Ac vera esse quae *Krantzius* hic refert,
 ... apparet, quam *Friedericus I.* Imperator in celebra-
 ... Geilenhelfe congregato, habuit, in qua inter
 ... Quod ad vos pertinet, Pontifices, arbitratu Papa in-
 ... decimas, quae altaribus & personis Eccle. dedicate noscun-
 ... nec vult intelligere, olim Ecclesiis, variis af-
 ... laborantes, a laicis personis defensas, tum in benefi-
 ... tionis, quas abunde tenebant decimas, in parte di-
 ... quomodo indignum iudicabitur, si quis Ecclesie mili-
 ... pendio foueat. *Krantzius libro sexto cap. 52.*
 ...
 ... Canon, Res Ecclesie non quasi propriae, sed Do-
 ... summo timore non in alios, quam in praefatos
 ... dispensanda. *Causa 12. quest. 1. Can. 26. Id.* fiebat,
 ... presbyteros & diaconos, redditus & oblationes fi-
 ... quibus quidam in quatuor partes, inquit confutuo ve-
 ... sibi reuincat: alteram clericis, pro officiorum
 ... distribuat: fabricis tertiam: quartam pauperibus
 ... fideliter erogandam: quarum rationem diuino
 ...
 ... imp. episcopis mandat, ne ea quae ecclesiis relicta
 ... in necessarios ecclesie vius impendant. *l. 43.*
 ... Clerici.
 ... Episcopos & rectores monasteriorum, ac
 ... Ecclesiarum dispensatores, eas non vt
 ... vota fidelium, pretia peccatorum, stipendia seruo-
 ... debere fideli deuotione tractare. *Epist. ad*
 ...

tum, vt pro Latino sit. Scholastica controuersia multo recen-
 ... sicut ipsa declamatio, quia apud nullum authorem anti-
 ... ante ipsum Cicronem & Caluum inueniri potest, qui
 ... declamationem distinguit: At enim declamare est iam non
 ... mediocriter bene dicere: Alterum putat domesticae exercita-
 ... tionis: alterum esse verae actionis. *Seneca in Prologo declamatio-
 ... num.*

Quia autem libri isti declamationum inscribuntur optimum
 ... fuerit in initio dicere paulo apertius, quid sit declamatio. Igitur
 ... temporibus eis, quo primum res Atheniensium, deinde populi
 ... Romanae magnae & potentes fuerunt, fuit & in Graecia, & Romae
 ... eloquentia in summo precio & veneratione: Itaque pueri protin-
 ... us in scholis instituebantur ab bene dicendum, vt, cum adole-
 ... uissent, possent in iudiciis & consiliis publicis, & priuatis profer-
 ... re facundiam suam. Ergo cum apud Grammaticos ea percepis-
 ... sent, quae praexercitamenta vocantur, quae apud Graecos Her-
 ... mogenes, apud nos Priscianus scripta reliquit: tum ad Rhetoris
 ... scholam adducebantur, proponebanturque eis themata, qualia his
 ... libris descripta sunt: quorum alia ficta erant, alia ex historis aut
 ... Poetis sumebantur: qualia hodie apud Graecos Sophistas pleraque
 ... extant. Ad quae themata in scholis pueri exercebant se stylo, scri-
 ... bendo in vtramque partem, pro modo ingenii & eruditionis suae,
 ... quisque quam optime poterat. Deinde qui profectu processerant,
 ... & commodius iam poterant scribere, haec ipsa, quae scriperant edi-
 ... fecbant, & tum dicebant, qui summus profectus erat, statim propo-
 ... sito themate sine scriptura dicebat. Hoc ergo erat declamare, in
 ... scholis exercitationis causa dicere. Itaque declamatio nihil aliud est
 ... quam oratio scholastica, ad similitudinem forensis orationis dicta.
 ... *Rodolph. Agricola in Prologum Seneca.*

Olim puerorum bene natorum aetas dabatur Grammaticae. Adole-
 ... sentium Rhetoricae, Dialecticae, Musicae, & Palaestrae: luenum di-
 ... sciplina militari. Reliqua vitae pars, prout cuique vel natura, vel con-
 ... ditio obtigerat, in republica consumebatur.
 ... Veteres magistri adolentes fidei suae commissos, ante in leui-
 ... oribus quibusdam rhetorici operis partibus, velut Tyrocinio, prae-
 ... dere volebant, quam ad iustum declamationum munus perduce-
 ... rent. Nam exiis qui eloquentiae destinati erant, alius meditabatur
 ... narrationem nunc fictam, nunc veram: alius sententiam laudari
 ... alicuius viri, ad certam rationem recensebat. Alius tractabat lo-
 ... cum communem: alius claros homines laudabat, & improbos vi-
 ... tuperabat: alius suadebat, aut dissuadebat legem aliquam. Bre-
 ... uiter, alius alio exercitationis genere: pro aetatis ingeniique sui ca-
 ... ptu praeparabatur. Nos omnem exercitationem styli, (qui solus o-
 ... ptimus dicendi magister est) sic negligimus, vt vix longis interual-
 ... lis epistolam aliquam meditari sustineamus: Atque vti iam recedat
 ... aliquando antiqua illa dicendi ratio, rediret & vna literis literatisque
 ... precium.

Inter omnes & Senecae lucubrations nullum opus extare inte-
 ... gram, & inuiolatum videtur, quod magis referebat publicae itu-
 ... diorum utilitatis, quam hos declamationum libros. Huius igitur
 ... operis, si quod exemplar integrum & emendatum inueniatur, ne-
 ... scio quid amplius desiderari possit sapientis eloquentiae candida-
 ... ris. Hic enim velut in speculo licet intueri, quomodo doctissimi viri
 ... defensionis colorem inuenierint: quomodo cause summam in pro-
 ... positiones diuiserint: deinde singulas in alias subiectas parti so-
 ... leant: quibus argumentis vnamquamque confirmant, tum quas
 ... sententias adhibuerint, quae schemata, quos affectus mouerint,
 ... quam varie idem thema a diuersis ingenii tractari potuerit. Et in
 ... iis, quae perperam inuenta, aut ineptis schematibus sine verbis ex-
 ... plicata, quae stulta & causae sufficientia, quae *deuota*, secundumque
 ... pugnantia, quae *inoposita*, & extra causam dicta. Haec censurae
 ... hominum in omni doctrinae genere praecellentium, incredibile di-
 ... ctu, quantum utilitatis attulissent, non solum ad bene dicendum,
 ... verum etiam ad iudicandum, siue in forensibus causis, in concioni-
 ... bus popularibus militaribusve, siue in officio prudentis
 ... functione, quae maxime ex parte linguae prudentis officio tempera-
 ... tur. Ea inueniendi iudicandi que facultas, si statim pueris tradatur,
 ... mihi videtur multo plus fructus allatura, quam quae nunc in scho-
 ... lis traditur Dialectica: quam tamen nec improbo, nec sum mouen-
 ... dam censo, modo relectis nugilib. argutiis, ad vsum potius quam
 ... ad puerilem ostentationem tradatur. *Petrus Mosellanus in pro-
 ... gymnasium a Aphronij Sophista.*

Magnum prouentum Postarum annus hic attulit, toto men-
 ... se Aprilis nullus fere dies, quo non recitaret aliquis, praeterit, Iuua-
 ... me, quod vident studia, profertunt se ingenia hominum & osten-
 ... tant: tamen ad audiendum pigre coitur. At hercule memoria pa-
 ... rentum, Claudium Caesarem serunt, cum in palatio spaciaretur,
 ... audisset clamorem, & causam requisisset, cumque dictum ef-
 ... set, recitare Nouianum: subitum recitanti, inopinatumque venif-
 ... se. *Legge Suetonium in Augusto. Plin. libr. 1. epistolar. ad Septimum*
 ... *Clarum.*

Declamatio est forensium actionum meditatio.

Declamationes, quibus ad pugnam forensis, velut praepilatis,
 ... exercere solebamus, olim iam ab illa vera imagine orandi recesser-
 ... runt, atque ad solam compositae voluptatem neruis carent, non alio

Declamatio.

PHILOSOPHICAE SENTENTIAE.

... declamationibus nostris caes, damni nihil facis, quod
 ... inuides, nisi cum amares, non erat causa inuidendi,
 ... sibi ipse eloquentiae magis, quam quod me audiret
 ... Callistus & Delabella nosse, vel potius uterque nos
 ... isdem teneatur, & meis acquisitis vntur auribus
 ... est, si modo haec Caesar aut patietur, aut volet de-
 ... personam, in qua me saepe illi ipsi probauit, ac me to-
 ... abdere, recumque & cum ceteris earum studiosis ho-
 ... orio peritui. Tu velle ad nos venires: omnia enim hila-
 ... *Cic. lib. 8. Epistolarum ad Volcanium, quem Q. Valerius*
 ... *Vatinium lib. 5. suis Ciceronis discipulus.*
 ... ego hoc tempore omni noctes & dies in omnium do-
 ... meditatione versabar: etiam cum Stoico Diodoro, qui
 ... uallet apud me, cumque vixisset, nuper est domi meae
 ... : A quo cum in alius rebus, tum studiosissime in Diale-
 ... : quae quasi contracta & adstricta eloquentia pu-
 ... : quam Dialecticam dilatam esse putant, consequi
 ... : & eius artibus variis atque multis ita
 ... : vt ab exercitationibus oratoris nullus dies
 ... : Commentabar declamans (sic enim nunc loquun-
 ... : cum M. Pisonem, & cum Q. Pompeio, aut cum aliquo
 ... : quoque facebam multum etiam Larine, sed Graece fa-
 ... : quod Graeca oratio, plura ornamenta suppeditans, con-
 ... : similitur Latine dicendi afferebat: vel quod ad Graecis
 ... : orationibus, nisi Graece dicerem, neque corrigi possim ne-
 ... : *Declarum Oratoribus ad Brutum. Cicero de seipso haec*
 ... : decem & septem dies, vt digestio potius quam de-
 ... : videtur, de me in Tyburino Scipionis declamita-
 ... : cum ei causa esse solet declamandi. *In M. Antonium*
 ... : autem Cicero non quales nunc controuersias
 ... : tales quidem, quales ante Cicronem dicebantur,
 ... : vobis vocabant. Hoc autem genus materiae, quo nos
 ... : adeo nouum est, vt nomen quoque eius nouum sit.
 ... : nos dicimus, Cicero causas vocabat. Hoc vero al-
 ... : Graecum quidem est, sed in Latium ita transla-

